

Előfizetési árak:
 A kiadóhivatalban átvevő:
 Egész évre . . . 8 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 „ — „
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre . . . 10 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . 12 frt — kr.
 Negyedévre . . . 5 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, szeptember 25.

A 6%-os közköltő emelés.

Míg a zárszámadások a tényleges adatokon alapulnak, a költségvetés adatait jórésztben a tapasztalatok és kombinációk alapján állítják össze.

Nagyvárad város főszámvevője: *Ragány János* nagy körültekintéssel és reálitással állítja össze évenként a város költségvetését, amit igazol mindannyiszor a zárszámadás.

Az 1900. évi költségvetése Nagyvárad városának már elkészült s tegnap terjesztette be a főszámvevői hivatal.

Általánosságban az előbbi évek keretében vannak a tételek beállítva, de éppen némely nagyobb bevételi összegek elmaradása ütött rést a város háztartásán.

A főszámvevő a költségvetést megelőző jelentésében indokol minden eltérést a folyó évi költségvetéstől s ezek között reá mutat azon szomorú tényre, hogy a míg a cselekvő tőkék kamatai címén a jövő évben semmit sem veszünk be, mert az egész tőkét elköltöttük a színházépítés és Bazár-szoros kibővítése folytán szükséges kisajátításra, — az eddig felvett és folyószámla tartozás és okveiben felveendő kölcsönök kamatai fejében 70,000 koronánál többet kell fizetnünk.

Ilyen körülmények között bárhogycsoportosította a főszámvevő a számokat, a deficit réme csak előtűnt s ennek a fedezésére 6% pótdadó emelést javasol.

Tehát a régen rebesgetett adóemelésre az első lépés meg van téve s alig hiszszük, hogy a pénzügyi szakbizottság, vagy a törvényhatóság megleli a módozatot, ennek az elhárítására, vagy redukálására.

Pedig a költségvetésben két olyan nagyobb tétel is szerepel bevételként, a melyekről még nem tudjuk bizonyosan, hogy befolyanak-e a város kasszájába.

Ilyen a közvetett adók kártalanítása címén az államtól remélt 37,000 korona bevétel, a melyre nézve még nem határozott a miniszter; ilyen továbbá a villamos vasut telepéért ígért 252,000 korona összeg 12,600 koronára felvett kamata. A villamos vasut ügyének eldőlését még nem tudjuk, egy évi halogatás után sem. Ha ez a két bevételi tétel elmarad, olyan rést üt a város háztartásán, a melyet csak újabb adóemeléssel birunk betönni.

Pedig a város polgárságának mostani sanyaru helyzetében nem adóemelésre, de adóleengedésre volna szüksége. Mert jól lehet, hogy a jövő évben szaporodni fog a városi adó, vagy másként közköltő alapja, de nem szabad abban a téves hitben ringatni magunkat, hogy ez a polgárság vagyonosodásának a következménye. Oh nem, hanem következménye annak a nagymérvű jövedelem-adóemelésnek, amit ez évben az adókiadó bizottság keresztül erőszakolt.

A jövő évben tehát a polgárságot három oldalról is újabb terhekkal sújtják. Első sorban felemelték az egyenes állami adóját; ez után már az eddigi 30% közköltő is emelkedik s ráadásul még újabb 6% közköltőt nyomnak a nyakába.

A költségvetés maga is bizonyítja a

lakosság elszegényedésének fokozódását, mikor két tételnél változást czéloz a jövő év háztartásában. A kiadásoknál emelni kívánja, a *tapasztalatok alapján* a szegények segélyezésének tételét, a bevételeknél pedig a végrehajtások és intések díjai címén több bevételt remél. Vagyis a segélyre szorult szegények és az adót fizetni nem tudók szaporodnak.

A költségvetésből a sok közül még egy megfigyelendő dolgot konstatálunk. A rohamos, meggondolatlan takaró nélkül való számításnak, a mit eddig megszoktunk a város ügyeinek intézésében, nyomát sem találjuk. Nincs felölelve benne semmi nagyobb építkezés; a sok merész tervet eltették jobb időkre.

Lehet, hogy most már késő a rohamos haladás után a megállás, de sok igazság van abban a közmondásban, hogy mégis jobb előbb, mint később. —*id.*—

A képviselőház

első ülésére ma küldték szét a meghívót. Szövege a következő: »A képviselőház folyó évi szeptember hó 28-án, csütörtökön d. e. 10 órakor ülést tart. Regele János s. k., a képviselőházi iroda főigazgatója.« Szóval rendes meghívó, mely nem árulja el, hogy ez lesz az új ülészak megnyitója.

Szell Kálmán Bécsben.

Az osztrák krízis még mindig megoldatlan és Bécsben most javában folynak a királyi kihallgatások. A király tegnap délelőtt *Szell Kálmán* magyar miniszterelnököt is külön kihallgatáson fogadta. A félhivatalos »Bud. Tud.«

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Emlékbeszéd Winterhalter Antal fölött.

Tartotta dr. Köröstarjáni Hoványi Gyula, jogtanár, a váradi I. sz. egyházmegye I. kerületének autonómiai képviselője.

»Az ember annyit ér, amennyit Isten előtt ér, semmivel se többet.«
 Manning cardinalis idézete.

Tisztelt Közgyűlés!

Nekem jutott a megtisztelő föladat, hogy Winterhalter Antal, az egyleti tagok szives adományából készült, műbecsrel bíró olajfestményű arcképének leleplezése alkalmából az elhunytak benső lelki vonásait fölelevenítem.

Bár ismerem föladatom nehézségeit, mégis szives örömet teszem, mert gyermekkorom boldogidő szaka ujul föl, midőn *Winterhalter* emlékével foglalkozom, kit egykori *Haller Ferencz gróf*, váradi kanonok, szintén egyleti elnökünk és jötevőnk házában volt szerencsém megismerni.

Erőt föladatom megoldásához az a tudat kölcsönöz, hogy az igaz szavak nagyobb értékűek, mint az ékesen szólók.

* * *

Minden egylet önmagát erősíti, izmosítja, midőn élő kiváló tagjait megbecsüli, elhunyt

kitűnőségi iránt pedig a kegyelet adóját lerója.

Mi pedig, midőn Istenben boldogult elnökünknek *Winterhalter* Antalnak, ő szentsége házi főpapja, a boldogságos Szűz Máriáról címzett beheli cz. apát, váradi I. sz. székesegyházi örkanonok, aranymisés áldozár, szentszéki ülnök, Biharvármegye törvényhatósági bizottsági tagjának emlékét *emberileg megőrköljük*, egy magasabb rendű, ellenálhatlan parancsoló szükség érzetünket elégitjük ki.

Az ember nemcsak anyag, hanem a lélek és anyag egysége. »Hogy az ember szellemi természettel is bír, az nem a theologusok álma, melynek a természettudomány fénye előtt el kell tűnnie. Ez a legnagyobb Reálitás a földön.« (W. C. Channing.) Tehát Lelkünknek is kell a mindennapi kenyér.

A lelki kenyér tápereje pedig százsorta, ezerte gazdagabb, mint a buza kenyéré, mert míg emez alig 24 órára táplálja a testet, addig amabból bármily parányi legyen is, — mint a természetes delejes kő, kimerithetlen erejéből — nemcsak a jelen nemzedék, hanem a nemzedékeknek egymásra következő szakadatlan sora folytonosan él, gyarapodik.

A jelen esetben ilyen lelki kenyérünk:

tettben nyilvánuló nagyrabecsülésünk, tiszteletünk, ragaszkodásunk *Winterhalter*ünk örökké élő nemes lelkéhez.

Kivel mindig együtt kell gondolkoznunk, együtt kell éreznünk, mert mi sem emelhet minket, gyarló embereket jobban, mint magunknál nemesebb lényvel való öntudatos kapcsolat.

* * *

Isten-bántás számba megy azt állítani: »*Il mondo va da se*« (A világ dolga magától folyik.)

Az igazsághoz közelebb jut, *Castelar* mondása. »*El mondo se rige por ideas*« (A világot eszmék kormányozzák).

A teljes való pedig az, hogy az Isten kormányozza a világot. Eszmék által is, de főképpen Érzelmek által.

* * *

Winterhalter Antal a nemes Érzelmek embere volt.

A szó századvégi értelmében nem volna sorozható a kiváló emberek közzé.

A czélzatosan — mintha csak a tudás boldogitana és a hit már nem?! — egyedül igaznak hirdetett világi tudomány, a természettudomány a kis ujjában nem volt.

mely ezt jelenti, hozzáteszi, hogy a kihallgatás csak a magyar országgyűlés küszöbén álló megnyitásával van kapcsolatban és már régebben erre a napra volt kitűzve. Ami azt jelenti, hogy a magyar miniszterelnök látogatása Hofburgban semmi összefüggésben sincs az osztrák válsággal, ezt bajos elhinni. A miniszterelnök a mai nap folyamán ugyanis hír szerint gróf *Goluchowski* külügyminiszterrel is érintkezésbe fog lépni.

Az osztrák válság.

A helyzet változatlanul olyan, a milyen volt és a mai délelőtt sem hozta meg a megoldást.

Ma sem tudják még, hogy a zavarból parlamenti vagy átmeneti hivatalnok miniszterium fog-e kikerülni; eddig Ő Felsége csupa olyan embert hallgatott ki, a kikeről nem lehet feltenni, hogy a kabinet alakítással megbízhatnának; úgy hiszik, hogy eddig csak információkról volt szó.

Itten a legbeavatottabb körök is csak kombinációkra szorítkoznak; így például Ő Felsége ma délelőtt többek között *Hatschét* fogadta, a legfőbb számvevőszék alelnökét és volt bukovinai tartományfőnököket és ebből azt következtetik, hogy mégis csak »Beamter-miniszterium« lesz, noha ezt sem tudják biztosan — noha azt sem tudni, hogy ez a kihallgatás összefügg-e a válsággal.

Az eddigiekből csak az biztos, hogy a *Lichtenstein*-féle kombináció végleg megbukott.

Ha parlamenti kormány létesülhetne, úgy ez a beavatottak nézete szerint a mérsékelt németekből, a katolikus néppártból, az alkotmányos nagybirtokosságból és a lengyel klubból álló többségre fog támaszkodni. Azonban e terv megvalósítása nem lesz könnyű; bárki lesz az új miniszterelnök, nemcsak az lesz a feladata, hogy a delegációkat megválasztassa, hanem főleg az, hogy többséget szerezzen magának a kiegyezés approbálására és ez lesz a nehezebbik feladat, mert bizonyos, hogy a csehek, akik a bizottságban készségesen megszavazták a kiegyezést, ha izolálva lesznek, a parlamentben ellene fognak szavazni és velük

lesznek a feudális nagybirtokosok, a keresztény szocialisták, a kik mindig izgattak és most is izgatnak a kiegyezés ellen, szintén ellenezni fogják. De ha sikerül az új kormányt megalakítani, akkor ezek az aggodalmak is fölöslegesek lesznek, mert az új kormány csak úgy alakulhat meg, ha minden oldalról biztosítékot nyer. Ez a garancia pedig éppen az új kormány koalícionális természetében lesz.

Bécs, szept. 25. (Saját tudósítónk táv.)

Szell Kálmán, *Thun* gróf miniszterelnököket és *Lichtenstein* herceget a király ma hosszas kihallgatáson fogadta.

Nagytakarítás Szerbiában.

A szerbiai monstre bűnpörben tegnap reggel 8 órakor hozott ítéletet a statáriális bíróság. Az ítélet rövid és velős. *Knezevicset főbelövésre* ítélték, a többi vádlottakat 20 évtől 4 évig terjedő fegyházra.

Képes lapok nem hoztak jeleneteket a tárgyalásról, a világsajtó nem háborgott és szomjazta a revíziót előre, majd másodszor, harmadszor és ki tudja hányszor, pedig itt statáriális munkáról van szó. De hát ez persze Szerbia belügye és a *Knezevicse* s társaié, s elvégre a szerb olcsó.

Távirati értesülésünk a következő:

Belgrád, szept. 25. Ma délelőtt 8 órakor hirdették ki az ítéletet, amely következőleg szól: *Knezevicset halálra, Gyurics* érseket, *Milankovics, Alamantics, Xifkovics, Gyuba, Novakovics, Gyorka, Pavicsevics* Iván ügyvéd és *Protics* Stefan szerkesztő 20 évi súlyos börtönnel, a többiek kisebb-nagyobb börtönbüntetéssel sújtattak, míg *Pasics* 5 évi fegyházra és *Tansanovics* 9 évi fegyházra lettek ítélve. *Knezevicset* 4 órakor kivégezték *Pasics* kegyelmet kapott, *Tajsicset* ellenben, ki most Czettinjében tartózkodik, halálra ítélték.

Belgrád, szeptember 25. (Saj. tud. táv.)

Délután 4 órakor végezték ki a halálra ítélt *Knezevic* Gyurót. A kivégzést gyönyörű időben nagy derült hangulatu közönség nézte végig. A megásott sircödör előtt még egyszer felolvasták az ítéletet. Az elítélt szemeit beközték, bele-

állították a sircödörbe, négy zsandár sortűzet adott s az ítélet végre volt hajtvva. A sirt a munkások ásóval beföldelték. Minden a törvény szerint folyt le.

A délafrikai háború.

Angliában nagy a hajlandóság a háborúra, de azért még sem biztos, hogy lesz; mert a 12-ik órában új jelenségek merültek fel, melyek esetleg véget vetnek a háborus veszedelemnek. Itt van első sorban Németalföld királynőjének közvetítése, ki ezt Angliának és a buroknak is felajánlotta. Németország részéről várták sokfelől a kezdeményezést, de a *National Zeitung*, a németek félhivatalos lapja kijelentette legutóbb, hogy egy európai hatalom sem mutat hajlandóságot Angliát feltartóztatni. Erre most szenzációs választ ad az orosz félhivatalos, a *Novoje-Aremja*, a mely, mint egy mai pétervári távirat jelenti, ezt írja: A *National Zeitung* csak Németországot illetőleg nyújthat biztosítást Angliának. Abból, hogy Európa többi nagy politikai centrumában ezidőszert nincs meg az a szándék, hogy az angol-transzváli összeütközésbe beavatkozzanak, épenséggel nem következik, hogy ilyen lesz a magatartás akkor is, ha Transzvál függetlenségének megsemmisítése egész Kelet-Afrikát a Jöreménységfoktól Kairóig egyetlen nagy britt gyarmattá változtatja. Ezt a gyöngéd figyelemzetést bizonyára meghallják majd Angliában. Hogy lesz-e eredménye, az más kérdés. Mert Londonban már hallani sem akarnak a békéről, a mint ezt a következő táviratunk is bizonyítja:

London, szept. 25. A békepárt mára nagy népgyűlést hívott össze tiltakozással a háború ellen. A szónokok hat szószékről beszéltek, de az ezrekre menő néptömeg, a mely a gyűlésrejött, britt zászlók mellett a nemzeti himnuszt és a »Rule Britannia«-t énekelte, úgy, hogy a szónokokat nem lehetett megérteni. Az első szónokokat sipolással és kiabálással fogadták és almával hajigálták meg. A tömeg Chamberlain-t éltette és Krüger-t lehurrogta.

Országos Petőfi-ünnepély N.-Károlyban.

A hazaszeretet költőjét megünnepelték Segesvárott.

A szerelem dalnokának pedig vasárnap rőtta le hálája adóját *Nagy-Károly* városa, az a város, a hol Petőfi megismerte, megsze-

Ő a Morális és Pastoralisnak volt tanára és mint ilyen ismerője és terjesztője.

De ugyan a századvégi áramlatoknak, melyek a XVIII-ik század utolsó tizedeinek franciaországi szellemi mozgalmára vezethetők vissza, a Morális és Pastoralis, testvéreivel a Patrologia-, Hagiologia-, Apologia-, Dogmatikával, szóval az isteni tudományok, hogyan volnának kedvesek?

Pedig Winterhalter főleg ezekkel foglalkozott.

Nevét tehát nem ismételte unos-untig a modern sajtó magofonos harsonája.

És mégis a szó örök emberi értelmében kiváló ember volt, mert az egész ember csupa szív volt.

A nagy észnek csak országai vannak, de a nagy szívnek világrészekre terjedő birodalma, sőt világa van.

Winterhalter nagy szívével hódítá meg magának az ő világát és souverain hatalommal kormányozta azt életében, sőt kormányozza most is halála után.

Czimre, kitüntetésre, vagyonra, bár része volt benne, mint önczélra nem törekedett.

Jól mondja Sz. Bernhard ezt: »Fáradsággal szerezzük, gonddal örizzük, tájadalommal veszítjük el.«

Winterhalter azt tartotta »Quod non est aeternum, nihil est.«

Nemes szíve Bona fortunae-k után nem sóvárgott, az örökkévaló, véghetetlen jó az Isten után vágyott.

Érezte, tudta, hogy az élet viharos zátonyos tengerén az utazáshoz szükséges az, hogy a hithajóba szálljunk, abban nem kell félünk sem zátonytól, sem zivatartól.

Bizalma oly erős volt Istenben, mint ama nyugati nagy államférfiúé, ki Colombrá vonatkoztatva írja »Ha az új világ nem létezett volna, az Isten rendeli vala: bukkanj föl Amerika az Atlanti oceán beláthatalan sima tükrekből, hogy jutalmazza Colombrában a hitet és állhatatosságot.«

Winterhalter Isten után vágyott.

Birtanima spiritualissal. Hivatásból lett pap Papi jellemét az alázatosság és szerénység ritka igaz gyöngyei ékesítették.

Hite mélyes-mély volt mint Hofbaueré, — ki a falon függő képre mutatva mondá: »Jobban hiszem a szent háromságot, mint azt, hogy ezen kép a falon függ. Érzékeim meg csalhatnak, de Isten nem.«

De mig lelke az égre tört, szívének min-

den ize a drága magyar földben, az anya földben gyökeredett.

Jó hazafi és Isten szíve szerint való pap volt.

Ezért volt álhatatos a jóban, embertársai szeretetében.

Istenért szerette embertársait, ez okból volt jótékonyasága kiapadhatlan.

Életelve volt »édesebb adni, mint elfogadni.«

(*Schlauch cardinalis* beszédei III. kötet 165. l.)

Egyletünk is közel 8000 forint örök alapítványaiért hálás, melyen kívül folytonosan érezte jótékonyaságának melegét.

Ismerte ő is a lex talionist de akként, hogy a rosszat jóval, a gonosz indulatot jószággal viszonzotta.

Azt gondolta, mit mondott és csak azt mondotta mit gondolt; cselekedete pedig ugyanaz volt gondolatával és beszédével.

Tiszta élete tündökölt mint a napsugaraktól bearanyozott alpesi magaslatok szűz hava.

1819. szept. 20-án született Nagy-Károlyban. Ugyanott végezte középiskoláit is. A philosophiát Kassán tanulta, míg a jogot már Nagyváradon hallgatta. Mint jogakadémianak egyik leg-zorgalmasabb hallgatója felköltötte

rette az ő Juliáját és a hol a boldogság édes perceit töltötte.

Valóban lélekemelően szép volt az a lelkesülés, melylyel Szatmármegye fővárosának közönsége adózott Petőfi szellemének.

A pályaudvaron, a Petőfi társaság tagjait fényes küldöttség fogadta. Megjelentek: *Bartók Lajos, Ábrányi Emil, Rákosi Viktor, Bodnár Zsigmond, Pósa Lajos, Abafi Lajos, Lauka Gusztáv*. A környék intelligenciája is megjelent az ünnepélyen.

A városháza feldiszipált udvarára tervezett ünnepély az eső miatt a városháza disztermében tartatott meg. A zsufolásig megtelt terem impozáns látványt nyújtott.

Az ünnepélyt a helybeli dalárda a »Himnuszszal« nyitotta meg, mely után Nagy László alispán fejtegette az ünnep jelentőségét. *Bartók Lajos* szellemes párhuzamot vont Petőfi és N.-Károly költője Kölcsey között. »Hang a sirból« czimen *Ábrányi* olvasott fel nagyhatású megemlékezést, *Pósa Lajos* pedig »Petőfi nászútja« című költeményével aratott zajos sikert. Beszéltek még *Bodnár Zsigmond* és *Deák Kálmán*.

— A »Szózat« eléneklése után a közönség a permetező eső dacára lovas bandériummal az élén, sorba járta azokat a házakat, hol Petőfi megfordult és a melyeket emléktáblával jelölték meg.

Igy jelölték meg emléktáblával a leányiskola épületét, azt a házat, a melynek ablakában először látta Petőfi Szendrey Juliát. Megjelölték a Posta épületét és a régi kaszinó falát. Az előbbiben töltött Petőfi több kellemes órát és szötte a boldogság lánczát, a melyek végre is összekötötték az ő Juliájával. Az utóbbiban pedig a liberális ifjuság védte meg Petőfit a rátámadó konzervatívok ellen.

Az emléktáblák elhelyezése után a városházához disztermében 250 terítékű bankett volt. Az első felköszöntőt a főispán mondotta a királynak. *Domahidy István* képviselő *Wlassicsot* éltette.

A disztrakoma után a grófi park kertjében levő Kölcsey-szobrot koszorúzták meg. Az ünnepélyt a város fényes kivilágítása és a színházban tartott diszterládással, melyen *Csóka*

János miskolczi szintársulatának legjobb tagjai működtek közre, fejezték be.

A város jövő évi költségvetése.

Nagyvárad város 1900. évi költségvetését *Ragány János* főszámvevő elkészítette s tegnap benyújtotta a tanácshoz. Mihamarabb tárgyalás alá veszik a szakbizottságok s az októberi közgyűlés elé terjesztik.

A főszámvevőnek a költségvetésre vonatkozó felvilágosító jelentéséből közöljük a következő érdekes adatokat:

A hivatalos órák új beosztása kérdésében már kezdettől fogva azon véleményben volt, hogy az Nagyvárad város különleges helyzete mellett, de több súlyos okoknál fogva is kivihetetlen; mert:

a) némely ügyosztálynál (adóhivatal, számvevőség stb.) az alkalmazottak ügyköréhez utalt teendők minősége olyan, a mely kizárja azt, hogy az illetők egyhuzamban, megszakítás nélkül 7—8 órán át eredményesen foglalkozhassanak, ezekben a hivatalokban az utolsó 2 órában produkálható eredmény nem tekinthető nagyobb értékűnek, mint egy órában elért eredmény, mit pár órai pihenés előzött meg.

b) Némely ügyosztálynál, mint pl. a katonai ügyosztálynál, az összes iktató hivataloknál, különösen pedig a rendőrségnél a hivatalos óráknak délutánra való megszüntetése teljesen lehetetlen volna, mivel az itt ellátandó ügyek természete a nap minden órájában való foglalatosságkodást feltételez;

c) a különféle városi hivatalok ez idő szerint különböző és egymástól távol levő épületekben széttagoltan lévén elhelyezve: a hivatalos órák beosztása tekintetében eszközrendő minden változtatás a fenti következményeken felül még a közönségnek is hátrányára vezetne;

d) mindezekhez hozzájárul, hogy a városi administratio keretében szervezett különféle bizottságok ülései, a törvényhatósági bizottságok tagjainak délelőtti elfoglaltatására való tekintetből kizárólag délutánként tarthatók; az pedig, hogy a tisztviselő munkássága egy órai megszakítás után, legtöbbször több órára tehető ülésekben még igénybe vehető legyen, már csak a fizikai és szellemi erők korlátolt voltánál fogva is, teljesen kivihetetlen.

Egyébiránt a tek. Tanács ez év nyarán egyes hivataloknál kísérletképen behozta a hivatalos óráknak csupán a reggeli 7-től déli 1 óráig való beillesztését; ezen kísérlet azonban

sok tekintetben hátrányosnak bizonyult, úgy, hogy a régebbi gyakorlat f. hó 1-ső napja óta ismét visszaállított.

A nyomtatványoknak házilag törtéendő előállítására a város szerezzon be »egy« teljesen új könyvnyomdát és az kizárólag városi administratio érdekében szükséges különféle nyomtatványok (lythographiák) elkészítése végett mielőbb felszerelvé, tartsa üzemben.

Áttérve a házi pénztár költségvetési tervezetére, arra vonatkozólag az alábbiakat terjeszti elő a főszámvevő:

A szükségletek.

A »Személyzet illetményei« czimen a f. évre megállított 360 090 korona, a jövő évre előirányozva van 348.600 korona.

A mutatkozó eltérést egyes tételtek új csoportosítása idézte elő.

Az »Átkelő katonai beszállásolás« czimen 730 koronával vett fel magasabb összeget az 1900-ik évi költségvetésbe, mint a f. évre megállapítva van, a tapasztalati évek eredményének átlaga révén.

Az »Egészségügy« czimen a f. évre 19.000 korona kiadás állapított meg; ezzel szemben a következő évre 16.500 koronát hozott javaslatba.

A »Tanügy« czimen »községi iskolákra« a f. évi költségvetéssel szemben 118.535 kor. 62 fillért, tehát 5935 kor. 60 fillérrel magasabb összeget és az »iparisiskolára« 23.400 koronát, tehát 2000 koronával magasabb kiadást iktatott be.

Az előbbinél az emelkedést az olasz-í fiúiskolánál szervezett új tanítói állás javadalmazása mellett az iskolák fokozottabb mérvű szükséglete indokolja, utóbbinál pedig az emelkedés a miniszteri tantervnek megfelelő párhuzamos osztályok létesítéséből és ennek következtében az óradíjas tantervek létszámának szaporításából állott elő.

Az utóbbi tétel emelkedése mégis a háztartás mérlegére azért nem bír befolyással, mert a kiadás emelkedését a közoktatási tárczából eddig élvezett államsegélynek a jelen évtől eszközölt felemelése teljesen ellensúlyozza.

Az »Iparos segédek továbbképző tanfolyamára« a f. évi előiránnyal szemben és szintén külön költségvetés alapján felvett 1000 koronával magasabb kiadás ugyancsak a fel-emelt államsegélyben talál fedezetet.

A »Felső kereskedelmi iskola dotációjá«-ra beiktatott 3000 korona új kiadás a törvényhatósági bizottság határozatán alapul.

A »Vágóhid« czimen a f. évi előiránnyal szemben mutatkozó 200 korona emelkedés

Fogarassy kanonok érdeklődését s az ő pártfogására Lajosák püspök felvette őt a kispapok közé. A theologiát szintén Váradon végezte kitűnő sikerrel s 25 éves korában — 1844. decz. 29-án — Bémer püspök által pappá szenteltetett. Hat esztendő a lelkipásztorkodás terén töltött, káplánkodott az egyházmegye különböző helyein: Bikácson, Szalacson és Endrődön, mindenütt megszerezve magának a hívek ragaszkodását és előjárói becsülését, 1850-ben került Váradra; előbb mint tanulmányi felügyelő és hittanár s a két legfontosabb tantárgy, az. Erkölcstan és Lelkipásztorkodástan tanítását bízták reá. Harminczkét esztendő töltött a tanári pályán.

Az egyházmegye papságának fele az ő tanítványa volt. És hogy mily őszinte szeretettel vették körül tanítványai és többi paptársai: bizonyítja az ő kanonoki kineveztetése. Lipovniczky püspök néhai szeretett nagybátyám Hoványi kanonok halála után, 1872. — felszólította egyházmegyéje papságát, döntsék el maguk, ki legyen közülük kanonok? Valóságos választás volt s az egyházmegye többsége Winterhalter tanárt óhajtott. Lipovniczky püspök megtartotta szavát és ő Felsége a főkegyur kinevezte őt kanonoknak. Tíz esztendeig maradt még mint

kanonok a papnevelő intézet élén; a tanári karnak pedig egész az utolsó évekig főigazgatója maradt. Akadémiáknak 1851-től 1873-ig buzgó hitszónoka volt.

Az üdvözlések elől elvonulva, minden pompa nélkül mondotta aranymiséjét 1894. decz. 28-án, Radnán.

As alkalommal nevezte ki Leó pápa O Szentsége házi praelatusává.

Isten hosszú élettel ajándékozta meg hű szolgáját.

Egészséges testben egészséges lélek lakott. Egészséges volt lelke, mert erőnyes volt.

Csak az utóbbi időben betegeskedett; de komolyabb beteg csak pünkösd első napján lett; hiábavaló volt hálás rokonainak, testi lelki barátjának *Winkler Józsefnek* v. püspöknek odaadó ápolása; az influenza egy hét alatt véget vetett nemes életének. * * *

Egyletünknek 22 éven át volt ügybuzgó áldozatkész elnöke.

Hitem, reményem szerint az ő nemes lelke mindig köztünk, velünk fog élni.

A Szent László intézet pedig magasztos hivatását csak úgy teljesítheti, ha az a tiszta, végtelen szeretet fogja vezetni, mely Winterhalter egész lényét betöltte, jellemezte.

Egyletünk csak úgy állhat fenn sértetlenül, ha autonom jogát, szabadságát, függetlenségét — mikorsorja kerül — avval a szelidséggel, de tantorihatlan erélylyel, szívóssággal, vas akarattal tudjuk védelmezni, mint azt Winterhalter tette.

Egyletünk, az Irgalmas nővéreket a vezetésre Winterhalter elnöksége alatt nyerte meg.

Ebben a vezetésben oly talismánt birunk, mely jövőhaladásunknak is legfőbb biztosítóka.

Igy Winterhalter alatt az Irgalmas nővérek közreműködésével a virulás nem sejtett nem remélt magas fokára emelkedtünk.

A záruló század 40-es éveiben igen szerény alapon létesült Koldus ápoló és Szt Lászlóról nevezett fimenház, ma Szt. László városának számos virágzó jótékony egylete között a legelső sorban áll.

* * *

Ez a kép pedig, mely Winterhalter nemes lelkének földi lakó házat ábrázolja, emlékeztessen, buzdítson minket az egyedül igaz ember-szeretetre. t. i. arra, hogy *Istenért szeressük felebarátunkat*. Mert az Ur maga mondotta:

»Ego sum Alpha et Omega principium et finis.« (T. J. I. 8.)

Winterhalter emléke pedig köztünk legyen mindig áldott!

az átlagos számítás eredményében bekövetkezett változásra vezethető vissza.

A „Rendőri szükségletek“ rovat alatt a f. évi költségvetéssel szemben a következő eltérések merültek fel:

a) A »Toloncz élelmezés és kísérés« az átlagos eredmény alapján 150 koronával magasabb összeg volt beiktatandó;

b) a hatósági állatorvosok lakásaira a telephondijakat azonban eddig — hivatalokra érvényes árszabás szerint — maguk az állatorvosok fizették, de jövőre ezt a város fizeti.

c) Az állati hullaégető kemenczének a Tamás-féle szabadsalom alapján történendő felépítését a tek. törvényhatósági bizottság még az 1996. évben elrendelte és az építési költség fejében meghatározott 6000 korona kiadás ez alapon az 1897-ik évi költségvetésbe fel is vétetett. Ez összeg lett most mint aktuális kiadás, felvéve.

A »Gazdasági szükségletek«-nél a »kéményszerpré«-re felvett összeget a f. évi költségvetéssel szemben 100 koronával, — és a tüzkár elleni biztosítás« cím alatt felvett összeget 600 koronával emelte; az emelést az újabb építkezések tették szükségessé.

Mindazonáltal ezen főrovat végeredményénél a folyó évre megállapított előirányzattal szemben jelentékeny csökkenés mutatkozik, minek magyarázatát az a körülmény képezi, hogy a »gazdasági cikkek, állatok és takarmány beszerzése« című 5. tétel alatt az átlagos számítás eredményéhez képest a folyó évre megállapított 18.000 korona kiadás 16.000 koronára volt mérsékelhető.

Az »Útcai világítás«-nál az átlagos eredménynél magasabb összeget, 42.000 koronát vett fel; az emelkedés azonban egy részről a kőolaj árának emelkedése, másrészt pedig a fennforgó szükséglet indokolja, a melynél fogva addig is, míg a város utcáinak és közttereinek világítása egységes alapon rendezhető lenne, egy, a külső részeken levő utcákon, a kőolaj lámpák számának szaporítása elől ki nem térhetünk.

A »Közigazgatási szükségletek« címén a folyó évi előirányzattal szemben 2520 koronával kevesebb kiadást állított be.

A »Jótevényi célok, dotációk« címén a f. évi költségvetés adatával szemben a következő eltérések mutatkoznak:

a) »Szegények segélyezése« címén előirányzott kiadást a tapasztalt fokozatos emelkedéshez képest 800 koronával növelte;

b) a »Honvéd hadapródiskolánál létesített alapítványi helyekért« címén az alapító oklevél értelmében 800 koronával emelte;

c) Mint új és kizárólag csak az 1900. évet terhelő kiadást iktatta be a törvényhatósági bizottság határozata szerint a Szacsavay szoboralap javára megszavazott 1000 koronát.

A »Nyug- és kegydíjak« címén a folyó évre megállapított kiadás 480 koronával szaporodik.

A »Vízvezetési alap« részére előirányzott 5000 koronával a házipénztár azon tartozása törlesztetik, melyet a mondott alap a középületeink házi vízvezetékére 1895. évben előlegezett.

»Előre nem látható kiadásokra« az átlagos szállítás eredménye alapján 23.212 korona 68 fillért, tehát 765 korona 67 fillérrel magasabb összeget vett fel az 1900. évre, mint a f. évre előirányozva volt.

A »Városi középületekre« 24.000 koronát, tehát ugyanannyit vett fel, mint a folyó évre megállapítva van.

Az »Amerikai szőlőtetepre« a telepintéző bizottsága által összeállított tervezet alapján 17.420 korona kiadást irányozott elő.

Ezen összeg a folyó évre megállapított kiadást 720 koronával haladja ugyan felül, de miután a bevételben ugyanily összeg vétetett fel: az itt mutatkozó eltérés a háztartás mérlegére befolyással nem bír.

Egyébiránt az intéző bizottság által az 1900. évi költségtervezet oly feltevésben állított össze, hogy a földmívelési tárczából eddig kapott 4000 korona államsegély — az ez iránt annak idejében felterjesztett indokolt kérelem alapján — 6000 koronára fog felemelteni, miből egyszersmint önként következik

az is, hogy a kérelem nem teljesítése esetére ugy a bevételek, mint a kiadások redukálандók lesznek.

A »Kölcsöntörlesztés« címén a »Pesti magyar kereskedelmi banktól«, illetve a »Pesti hazai első takarékpénztártól« korábban felvett kölcsönök annuitásait teljesen azonos összegekkel iktatta be, mint a folyó évi költségvetésben szerepelnek; a 3. és 4. tételek alatt a nagyvárad takarékpénztártól és illetve a biharmegyei kereskedelmi, ipar és terményhitelbanktól folyó számlára a jelen évben felvett egyenként 158.500 koronás kölcsönök 6% kamatai fejében fizetendő 9510—9510 koronát, együtt 19.020 koronát vett fel, mely összeg tehát a folyó évi költségvetéssel szemben mint teljesen új szükséglet jelentkezik: szemben azon 20.000 koronával, mely a folyó évi költségvetésbe a honvédhuszár laktanyára annak idejében megszavazott, de még fel nem vett kölcsön annuitása címén beállítva volt és e helyett a következő új beruházási kiadásokra szükséges kölcsön annuitásait irányozta elő az 1900. évre és pedig:

a) A színházépítésre, tekintettel arra, hogy a telek, valamint a Fő-utca kiszélesítéséhez szükséges terület ára, illetve becsértéke a regálékártalanítási tőkéből a jelen évben kifizetett és illetőleg birói letétbe helyezett s hogy a jelzett címen (építési költségekre) megszavazott 680.000 koronából az ugyancsak a folyó évben felvett folyószámlabeli kölcsönök által 317.000 korona fedezetéről már gondoskodás történt, a hátralevő — 363.000 kor.

b) a kir. főügyészség elhelyezésére szükséges mintegy — — 8.000 »
c) a kisdudóvodákra szükséges mintegy — — — 300.000 »
d) az iskolák építésére szükséges mintegy — — — 300.000 »
e) a kir. tábla kibővítésére szükséges mintegy — — — 136.000 »
f) a temetők és városliget rendezésére szükséges mintegy 60.000 »
Összesen tehát mintegy — 1,167.000 kor.

kölcsöntörlesztés arányában, tekintettel arra, hogy ezen kölcsön csak részletekben és részben csak az 1900. év második felében lesz felveendő, 4%-tólival számítva, 46.680 korona törlesztési hányad felvételét hozta javaslatba.

Ezen tételnél tehát a folyó évi költségvetéssel szemben 20.680 kor. emelkedés mutatkozik.

Végül 6000 korona szintén új kiadást iktatott be, mely a törvényhatósági bizottság határozatával a városunk területén létesítendő selyemszövő gyárra megszavazott 240.000 kor. subventio 5%-lékos kamatai felerészének felül meg.

Végeredményében a fenti részletezéshez képest ezen rovat alatt összesen 45.700 koronával magasabb összeget hozott javaslatba, mint a jelen évi költségvetés során megállapított.

Az állami »Fogyasztási- és italadók« címe alatt a folyó évre érvényes költségvetéssel szemben mutatkozó emelkedést egyrésztől az idézte elő, mert — mint ezt már fentebb is említve van — a fogyasztási adóhivatal szemlézetének javadalmazása, mely a csatolt kimutatás szerint 19.540 koronát tesz, az I. rovat alól az 1899. VI. t.-cz. értelmében ezen rovat alá volt áthozandó és mert más részről — a fogyasztási adóhivatalnál házikézelés kiterjesztése folytán — a dologi kiadásokat a folyó évi költségvetéssel szemben 1000 koronával emelendőnek tartotta.

A fedezet.

»Pénztári maradvány« címén 31.256 kor. 78 fillér van beiktatva. Ez összeg megfelel az 1898. évi zárszámadás eredményének.

»Mértékhitelítési díjak« címén 500 koronával több van előirányozva az 1900. évre, mint a folyó évre megállapítva van; az emelkedés az átlagos eredményen alapul és örvendetes tanúságot tesz a felől, hogy a hegyi szőlők felújítása — mely a hordók hitelesítése után ezen bevételi rovattal szervi kapcsolatban áll — a hozzá fűzött várakozásoknak teljesen megfelel.

»Tanügy« címén a folyó évi költségvetés-irányzattal szemben a következő eltérések mutatkoznak:

Az 5 százalékos községi iskolai és 2 százalékos ipariskolai adó az állami egyenes adóalap arányában jelentékenyen emelkedett; előbbi tétel alatt a szaporulat 1391 kor. 20 fillért, — utóbbi tétel alatt pedig 556 kor. 48 fillért képvisel.

Az átlagos eredmény alapján a községi iskolai tandíj címén felvett összeget 200 koronával mérsékelni kellett.

Az ipariskola céljaira a múltban 1000 korona állami segélyt kaptunk; az 1899/1900. tanévtől kezdve azonban az állami segély 3000 koronára emeltetett; ez képezi azután magyarázatát a mutatkozó szaporulatnak.

»Vágóhídi díjak« címén a folyó évi költségvetéssel szemben mutatkozó eltérések az átlagos eredmény hullámzásának tudhatók be; míg a 7. tétel alatt jelentkező 360 koronányi csökkenés abban találja magyarázatát, hogy a neolog hitközség a vágóhídnál addig bérelt egy helyiség bérletével a jelen évi július 1-től kezdve felhagyott.

A »Ló- és marhavásártéri díjak« címén az átlagos eredményhez képest 2500 korona több bevétel van előirányozva, mint a mennyi a folyó évre megállapítva volt; ezen eredmény egyszersmind igazolja azt is, hogy állatvásáraink forgalma — nem értve ide a sertésvásárt — az utóbbi években örvendetes emelkedett.

A »városi javadalmak« címén az idei költségvetés adataival szemben a következő eltérések mutatkoznak:

A »Terménymázsálás« címén 500 koronával magasabb összeget hozott javaslatba, mint a folyó évre megállapítva volt, az átlagos eredményhez képest;

az »Élősúly mázsálás« címén felvett összeget azonban — szintén az átlagos számítás eredménye alapján — 1400 koronával kellett mérsékelni;

a »Szikviz fogyasztási adóbér« címén a folyó évre előirányzott 13.312 korona helyett, a törvényhatósági bizottság végzése alapján 18.000 korona van beiktatva.

Az idézett határozat megváltoztatása és a korábbi szerződés visszaállítása iránt ugyan az érdekeltek kérvényeztek és ezen kérvények elintézés végett a kir. kormányhoz fel is terjesztettek ugyan, de amennyiben a kérdéses határozatot a nagyméltóságú kir. belügyminiszterium jóváhagyásával ellátta, a költségvetés egybeállításánál ez idő szerint csupán ezen határozat intézkedései vehetők irányadóknak. Ez összeg nem áll meg, mert a miniszter a szikviz adó emelését nem engedélyezte.

A »kiselejtett tárgyakért« mutatkozó 1000 korona szaporulat a tapasztalati évek eredményének átlagában jelentkező emelkedésből származik;

ugyanazon körülmény magyarázza meg a »Halászati jogért« mutatkozó 46 korona, a »Vásártéri helypénz« cím alatt mutatkozó 3000 korona, a »Vasuti behozatali vám« cím alatti 500 korona emelkedést, valamint a »Tutajvám« cím alatti 100 korona és a »Vásárvám« cím alatti 3500 korona csökkenést is;

a »Sörfogyasztásnak« a városi fogyasztási illeték alá vétele iránti jog« az 1899. V. t.-cz. értelmében a városok és községektől elvonatván, e címen a f. évre előirányzott 24.000 koronával szemben a következő évre mi sem volt felvehető; viszont azonban

ugyancsak a fentebb pontban idézett törvény értelmében a városok a közvetett adókból eddig élvezett jövedelemre nézve az állampénztár részéről kártalanítandók lévén, eme kártalanítás címén 37.000 korona új bevételt irányozott elő; és pedig miután az idevonatkozó pénzügyminiszteri megállapítás még hozzánk le nem érkezett, az általunk felterjesztett előzetes felszámítás alapján.

Az »Halmérsi jövedelemtöbbletből« eredő

részesedés» címén a f. évre 16.000 koronát irányoztak elő; a város e című járulékát időközben a m. kir. pénzügyminiszterium 1899. évtől 1901. évekre évi 22.535 korona 66 fillérben állapította meg és így a jövő évi költségvetésbe már ez utóbbi összeg volt felveendő.

A »Cselekvő tőkék kamatai» cím alatt az ideai költségeliránnyal szemben a következő változások konstatálhatók:

a) A regale-kártalanítási tőke, melynek kamatai címén a f. évre 32.907 kor. 37 fill. volt előirányozva — a jelen év első felében a színház telke részére, továbbá a fő-utca kiszélesítése érdekében szükséges területek kisajátítása, illetve megvétele által igényelt kiadásokra egészen felhasználtatván, ezen tőke kamatai címén a következő évre mi sem volt előirányozható;

b) a színház építésére és egyéb beruházásokra a törzsvagyon alap folyó készletei és ezek között a »Nap» korcsma, valamint a p.-szőlősi ingatlanok eladási ára is a jelen évben szintén felhasználtatván, ezen törzstőkék kamatai címén a jövő évre szintén nem vehetett fel semmiféle bevételt;

c) azon feltevésben, hogy a város villamos vasut építése iránt a helybeli közuti vasut részvénytársasággal kötött szerződésünk még az idén érvényre emelkedik s az ezen szerződés értelmében a kijelölt közterületek használatáért egyszer s mindenkorra kikötött 252.000 korona a város pénztárába ugyancsak a jövő évi január 1. előtt befizetve lesz: a kitett összeg egy évi kamata fejében a 7. tétel alatt 12.600 korona új bevételt irányozott elő.

Végeredményében tehát a folyó évi költségvetéshez hasonlóan, ezen főrovat alatt 21.486 korona 32 fillérnyi csökkenés mutatkozik.

A »Végrehajtási és intésdijak» címén az átlagos eredmény alapján 1300 koronával magasabb összeg volt felvehető, mint a jelen évre előirányoztatott.

Az »Állami fogyasztási és italadók» címén a folyó évi költségvetéssel szemben azon eltérés mutatkozik, hogy a kezelési költség címén a kir. pénzügyminiszterium rendelete alapján 3350 koronával magasabb összeget iktatott be, mint amennyi a huszfogyasztási és boritaladók bérlete iránt a kir. kincstárral kötött szerződésünk nyomán az ideai költségvetésben szerepel.

A »Gyógydíj térítmények» czime alatt a folyó évre megállapított 5300 korona bevétel helyett csak 2000 koronát irányozott elő, mert a betegápolási törvény életbe lépté folytán az 1900. évben e czimen csak az 1898. év végéig előlegezett, de a folyó év végéig hátralékban maradó kórházi ápolási költségek visszatérítésére számíthatunk.

Az »Átkelő katonai szálláspénzek» címén ideai költségvetésünkkel szemben ugyanazon alapon 500 korona csökkenés mutatkozik.

Mind ezek előrebocsátása után a házi pénztár 1900. évre szóló költségvetésének végeredményét a következőkben összegezte:

a) A szükséglet és pedig:

1. a rendes kiadások összege	— — —	912.937 kor. 90 fill.
2. a rendkívüli kiadások összege	— — —	23.312 » 62 »
3. a beruházási kiadások összege	— — —	25.550 » — »
4. az átmeneti kiadások összege	— — —	483.403 » 60 »
a szükséglet főösszege:	1,445.104 kor. 12 fillérre;	

b) a fedezet és pedig:

1. a rendes bevételek összege	— — —	928.476 kor. 56 fill.
2. az átmeneti bevételek összege	— — —	277.843 » 16 »
a fedezet főösszege:	1,206.319 kor. 72 fillérre rug, tehát	— — — 238 784 kor. 40 fill.

hiány mutatkozik; mire nézve indítványozza,

hogy ennek fedezésére a községi iskolai 5. és ipariskolai 2. együtt tehát a jelen költségvetésbe már beiktatott 7% pótdadón felül *további harminczhat (36) és ekként mindössze negyvenhárom (42) százdtóli (%) községi adópótléknak megszavazását*, mely az adóhivatal által kimutatott 663.290 korona állami egyenes adó arányában éppen a kimutatott hiány összegének felel meg.

A törzsvagyon-alap.

Ezen költségvetés összeállításánál figyelembe vette, hogy:

1. az 1898. év végén kimutatott maradványból a regale kártalanítási tőkét, valamint a készpénz és takarékpénztári betéteket a folyó év végéig a színház és fő-utca kiszélesítése által igényelt telkek megszerzésére és a folyamatban levő építkezések költségeire teljesen fel fogjuk használni.

2. A városi villamos vasut építéséből folyólag a nagyváradi közuti vasut részvénytársaság, mint építési vállalkozó részéről a vele kötött szerződés értelmében kötelezett 252.000 koronát az alap pénztára javára legkésőbb az 1900. január 1-ig bevételezhetjük.

3. A vízvezetési alapból a jelzett alap terhére közgyűlési határozatok értelmében (vízműtelep kibővítése és locsoló csapok felállítására) nyújtott előlegek részben való megtérítéséül az 1900. év folyamán 15.000 korona beszámítható lesz.

4. A törzsvagyon alapon még megmaradandó, illetve annak javára újabban bevételezendő törzstőkék évi kamatjövendelme közvetlenül a házi pénztár javára lesz elszámolandó.

Az ily módon egybeállított költségvetés végeredménye a következőkben tüntethető ki:

a kezdő maradvány	— — —	42.980 kor. 72 fill.
folyó bevétel	— — —	267.000 » — »
bevételek összege:	309.980 kor. 72 fill.	
kiadás	— — —	— — — » — »
maradvány az év végén:	309.980 kor. 72 fill.	

Winterhalter emlékezete.

Négy hónappal ezelőtt elsirattuk a váradi káptalan egyik oszlopos tagját, a páratlan jószívűségéért, kiváló főpapi erényeiért és egyenes, őszinte jelleméért a váradi egyházmegye és társadalom minden körében halála napjáig köztiszteletben állott Winterhalter Antal kánonokot.

Városunknak egyik jótékony és kulturális intézete, a koldusápoló intézet és a vele kapcsolatos figyermek-menedékház (Szent László-intézet), melynek elhunyt nagy jóltevője, alapítója és 22 éven át elnöke volt, vasárnap kegyeletesen szép ünnepélyt rendezett az elhunyt kiváló főpap emlékeztére s ez alkalommal keresztényies érzülettel és avatott kézzel irt megható emlékbeszéd kíséretében leplezték Endrey Sándor ismert arcképfestő által készített jól sikerült arcképet.

Az ünnepélyen, mely az intézet nagytermében folyt le, megjelentek: Vinkler József cz. püspök, Palotay László apátkanonok, az intézet elnöke, Fetser Antal oldalkanonok, Sal Ferencz kir. tanácsos, dr. Hoványi Géza, Dencs János tb. kánonok, dr. Molnár Imre, dr. Hoványi Gyula, Kékus Vidor, dr. Baróthy Ákos, dr. Vucskics Gyula, Bereczky Géza, dr. Szemethy Géza, Böszörményi Géza, Makutz Ernő, Székely Sándor, Mayer Antal, Beleznay Antal, dr. Serly Jenő, Vinkler Lajos és Endrey Sándor festőművész.

Az ünnepély az intézeti növendékek énekével kezdődött, mely után Palotay László kánonok a következő elnöki megnyitót tartotta:

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Mint megválasztott elnök üdvözlöm a közgyűlést. Igénytelemségemnek öntudatában érzem,

aligha lehet méltó utóda Istenben boldogult elnökünknek, mélt. és főt. Winterhalter Antal pápai praelatus és kánonok urnak, ki a szenvedő emberiség javára, ez áldásos intézetnek kormányzását huszonkét éven keresztül vezette s minden igyekezetét annak felvirágoztatására fordította.

Elköltözött ő körülkből! a szegények, árvák és ügyefogyott öregek könnyei kísérték őt a sirba, mely könnyek egyrészt a hála, másrészt a fájdalom keserű könnyei voltak, mert jótévőjüket, atyjukat veszítették el.

Elköltözött körülkből az, ki mint katolikus és pap életében jó harcot vivott, hitében rendületlen és erős, kötelességének, hivatalának teljesítésében, a lelkipásztorság terén csakugy mint a tanszéken, fáradságot nem ismerő buzgósággal működött, az egyházhoz és látható fejéhez tántoríthatatlanul ragaszkodott, mint alattvaló, a királyhoz hű és mint polgár, a hazának hivatása szerint jó fia volt.

Pap volt ő, Jézus szíve szerinti pap, ki az isteni mesternek erényeit kimondotta »tanuljatok tőlem, mert én szelid vagyok és alázatos szívű» az imában, alázatosságban, szelidségben és a szenvedés türelmes viselésében követte, jól tudván azt: hogy a betegségnek békés türeése és az Isten akaratán való megnyugvása az ember lelkét az örökéletre csakugy megtisztítja, mint az aranyat a tűz.

Az isteni mester körüljárta jóltéve; az elköltözött jótetteinek gyakorlatában önmagáról megfélekedezni látszott, ki nemcsak azoknak volt atyja és jóltevő anyyala, kiket hozzá a vérszerinti rokonság fűzött, hanem jótékony szíve mindazok előtt nyitva állott, kik hozzá az irgalom nevében segedelemért folyamodtak; kiválólag lelkén feküdt ez intézetnek sorsa, hol a szegény atyátlan, anyátlan és elhagyatott árvák, az ügyefogyott munkaképtelen öregek és elaggott özvegyek Isten nevében nyervek ápolást, nemcsak, hanem vallásilag és erkölcsileg is oktattatnak. Tette által a szegények iránt, kik mindenkor lesznek közöttünk, az irgalmasságnak cselekedetét gyakorolta és hisszük: hogy tetteiért az Úr zsámolyánál ő is irgalmat nyer attól, kinek nevében egy adott ital víz sem marad jutalom nélkül.

A szeretetnek embere volt az elköltözött, azon szeretetnek, melyet benne az igazi katolikus vallásos hit plántált és ápolt, mely szeretetet ez intézet, főleg a Szent Lászlóról nevezett menház iránt, melynek ő adott életet, katolikus paphoz illő és utánzásra méltó végrendeletében is nagylelkű hagyománya által nyilvánította; ekként ez intézetnek a halálban is jóltevője lett.

Tettei, alapítványai dicséretre nem szorulnak, azok önmagukat dicsőítik és hangosabban szólnak minden földi elhangzó dicséretnél. Mindazonáltal illő, hogy érdemeit a közgyűlés is méltassa s nevét az intézet történet könyvében megörökítse. E végből jöttünk össze, hogy felette — áldott jótékony nevének és nagylelkű nemes tetteinek elismeréséül e napon, nyolczvanadik évi születés napján, melyet hitünk szerint a boldog örök hazában ünnepel — emlékbeszédet tartassunk és arcképet leplezzük. A közgyűlést ezzel megnyitva, felkérem Nagyságos dr. Hoványi Gyula jogtanár urat emlékbeszédje megtartására.

Ezután dr. Hoványi Gyula, országos autonómiai képviselő, kir. kath. jogakadémiai tanár tartotta meg fennkölt gondolatokban gazdag, igazán szép emlékbeszédét, melyet lapunk tárczarovatában közlünk.

A mély hatást keltett emlékbeszéd végén lehullott a lepel a koszorúval övezett olajfestményü arcképről, melyet a jelenlevők mindnyájan sikerült, szép munkának találtak.

A növendékek éneke után Fetser Antal kánonok indítványozta, hogy az emelkedett szellemű, mély keresztényies felfogásra valló emlékbeszédért dr. Hoványi Gyulának köszönetet szavazzon a közgyűlés, az emlékbeszédet igtassa jegyzőkönyvbe s annak kinyomatásáról és terjesztéséről gondoskodjék. Az indítványt — Vinkler püspök azon pótlásával, hogy az elnöknek is köszönet szavazzassék, — elfogadta a közgyűlés.

Palotay kanonok kegyeletes buzdító szavakkal zárta be az ünnepélyt.

Választmányi ülés.

A Winterhalter-émlékünnepély után a választmány tartott ülést, melyen öt gyermeket és két koldust felvettek az intézetbe. *Fetser* kanonok, alelnök referált az intézeti vagyon. átvételéről, amelynek jegyzőkönyvét aláírták *Dr. Hoványi* Gyula jelenti, hogy az arcképre 228 frt gyűlt össze; a kép 200 frtba került, a fennmaradt 28 frtot az emlékbeszéd kinyomtatására fordítják.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch park nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél-1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Október 1. Papszentelés d. e. 7 órakor a székesegyházban.

* **A bibornok Nogáll sirjánál.** Hatalmas vörös márvány kőlap fedi megboldogult *Nogáll* püspök tetemeit, de a nehéz márvány tábla felett állandóan viraszt a legtisztább kegyelet. A bibornok-püspöknek is igen-igen kedves embere, barátja volt *Nogáll* püspök, nagy lelkét klerikus korától fogva ismerte és nagyra becsülte. Vasárnap délelőtt kilencz órakor a Szent Vincze-házban megjelent a bibornok s hosszasan imádkozva a vörös márvány előtt, az oltárhoz lépett, bemutatni a legszentebb áldozatot, Krisztus testét, a Krisztus szive szerint elhunyt hű szolgálót. A csendes szent mise alatt az udvari papság segédkezett s az intézet énekkara *dr. Szemethy* Géza vezetésével kifogástalan precizitással, remek színezéssel énekelt.

* **Fényes esküvő.** Biharmegye egyik legelőkelőbb, legrégebb családj ült ma fényes ünnepet. *Cziffra* Gerőnek, Biharmegye főpénztárosának, a Biharmegyei Casinó alelnökének és nejeének *Markovits* Cornélia — bájos és nagyműveltségű leányát: *Fanny* kisasszonyt vezette tegnap oltárhoz *Gyertyánffy* László torontálmegeyei nagybirtokos. Az esketés délelőtt 11 órakor ment végbe a olasz plébánia templomban. A szertartást *Radnay* Farkas kanonok végezte. Az előkelő násznép diszes fogatokon érkezett a következő sorrendben:

Markovits Manó; *Gyertyánffy* László és *Gyertyánffy* Kálmán; *Cziffra* Gerő és özv. *Gyertyánffy* Lászlóné; *Markovits* Antal és *Gyertyánffy* Kamilla; *Olasz* Elemér és *Glatz* Antalné; *Dániel* Endre és *Cziffra* Vilma; *Miskolczy* Jolán és *Vertán* Marianne; *Markovits* Kálmán és *Miskolczy* Etelka; *Glatz* Béla és *Markovits* Vilma; *Korniss* Károly gróf és *Gyertyánffy* Jenőné; *Glatz* Antal és *Olasz* Elemérné; id. *Dániel* Pál és *Miskolczy* Jenőné; *Miskolczy* Jenő és *Vertán* Lajosné; *Dániel* László, nyug. főispán és *Markovits* Antalné; *Beöthy* László és *Miskolczy* Barnabás; *Szunyogh* Péter és *Gyertyánffy* Jenő; *Markovits* Károly, *Gyertyánffy* Andor, ifj. *Dániel* Pál; *Cziffra* Gerőné és *Cziffra* Fanny; *Cziffra* Kálmán és *Radnay* Farkas.

A menyasszony fehér selyemruhát, a vőlegény megszín diszmagyart viselt. Diszmagyarban volt a násznéphez tartozó urak nagy része is. A diszes násznépen kívül jelen volt a templomban Nagyváradi egész intelligenciája, a kik közül tudósítónk a következő hölgyeket jegyezte fel:

Boócz Gézáné, *Boócz* Ilonka, *Balázsházy* Margit, *Bozóky* Béláné, *Bozóky* Nóra, *Cseresnyés* Albertné, *Cseresnyés* Lujza, *Cseresnyés* Ilonka, *Czvek* Ilonka, *Fassy* Lajosné, *Ficzek*

Margit, *Géczy* Irén, *Harmathy* Károlyné, *Harmathy* nővérek, *Konrád* Márkné, *Konrád* Margit, *Kiss* Elekné, *Kiss* Gizella, *Kiss* Anna, *Korda* Boriska, özv. *Lázár* Ilonka, *Miskolczy* Barnabásné, *Miskolczy* Irma és *Lili*, *Meskó* Boldizsárné, *Mezey* Vilma, *Mihályházy* Kálmánné, *Mihályházy* Margit, *Örley* Anna, *Örley* Vilma, *Szhlender* Margit, *Tóth* Mártonné, *Tóth* Margit, *Tóth* Karla.

Radnay Farkas kanonok az esketési szertartás végeztével gyönyörű beszédet mondott az ifjú párhoz a házastársak kötelességeiről. Esküvő után a násznagy: *Olasz* Elemér házában diszes lakoma volt. A fiatal házaspár a délutáni alföldi vonattal nászútra utazott.

* **Október 6-ika.** A jubileumi nemzeti gyászünnepélyre nemcsak a vértanúk városa készülődik, hogy a megemlékezés napját minél nagyszerűbbé és felejthetlenebbé tegye, hanem az egész országban nagy mozgalom észlelhető. Első sorban a honvédegyletek iparkodnak képviselőiket a magyar Golgothára elküldeni. A pesti Központ szerezi ezeket a mozgalmakat. A pestmegyei honvédegylet nevében *br. Podmaniczky* Frigyes már megkereste a helybeli honvédegyletet aziránt, hogy a kiküldendő egyleti képviselő nevét vele közölje. Nem lehet megrovás nélkül hagyni a magyar kir. államasutak szűkkeblőségét, melyet az ünnepély iránt tanusít azzal, hogy a honvédegyleteknél csak egy-egy tagnak nyújt az utazásra kedvezményes jegyet. A biharmegyei honvédegylet *Serényi* Gusztáv volt 48-as huszár őrmestert terjesztette fel a központba s így ő fogja a helybeli honvédegyletet az aradi ünnepen képviselni.

* **Uj titkos tanácsosok.** A hivatalos lap mai száma közli *Plósz* Sándor igazságügyi és *Hegedüs* Sándor kereskedelmi m. kir. minisztereknek a v. b. t. méltósággal való kitüntetését.

* **Jogakadémiai élet.** A joghallgatók körében nagyban folyik a készülődés a szombati választásra. Mint látszik a választás nem lesz nagyon hangos, mindakét párt csendben működik, úgy, hogy külsőleg nem is látszik, hogy választás lesz. A joghallgatók a választáson kívül készülnek az ismerkedési estélyre is, amelyet a jövő hó első napjaiban fognak megtartani. Közvetlenül az elnök választás után megindulnak a készülétek az október 6-iki gyászünnep érdekében is. A polgárság részt fog venni a helybeli ünnepeken is, de tervbe van véve, hogy küldöttséget küld az aradi ünnepélyre, amely leteszi a szoborra a joghallgatók koszorúját.

* **Az óvodák ügye.** Nagyváradi város és a kultuszminiszter között létrejött megállapodás szerint Nagyváradi köteles 10 óvoda helyiséget építtetni s azt az állam saját kezelésébe veszi. A jövő év elejére öt óvodát szándékozott a város állami kezelésbe átadni s a következő évre készítteti el a másik öt óvoda épületét. A kultuszminiszter azonban leírt a városhoz, hogy pénz hiányában az 1900. évben csak két óvodát vesz állami kezelésbe. A többi óvodák átvételére az 1901. évi költségvetésben gondoskodik. Így a jövő évben a város köteles a nyolcz óvónő segélyezéséről gondoskodni.

* **Uj egyetemi tanár.** A hivatalos lap tegnapi száma közli, hogy Ó Felsége *dr. Rigler* Gusztáv budapesti egyetemi magántanárt a kolozsvári tudomány-egyetemen a közegészségtan rendes tanárává kinevezte.

* **Templomszentelés Brátkán.** Vasárnap szentelték meg a Brátkai új gör. keleti templomot nagy ünnepélyességgel. A templomszentelést *Goldis* aradi püspök végezte, aki egész udvarával jelen volt a templomszentelésen. Este sikerült táncmulatságot rendezett a környék fiatalsága.

* **A költségvetés tárgyalása.** Nagyváradi város gazdasági és pénzügyi szakkbizottságai a városi tanácssal együttes ülést tartanak szombaton, szeptember 30-án délután 3 órakor, a melyen a város jövő évi költségvetését tárgyalják.

* **Hiábavaló kérelem.** Tegnap ismét érkezett a belügyminisztertől *Weiszlovits* Adolfnak egy kérvénye a várohoz, a melyben hivatkoznak a nagyváradi ipartestület bizonyítványára, hogy kisajátítás alatt levő házuk ipartelep. Az ipartestület által kiadott okmány pedig csak azt bizonyítja, hogy házukban asztalos és kőfaragó műhelyük van. A miniszter azzal küldte le a kérvényt, hogy értesítse a város *Weiszlovits*ot, miként a kisajátítás ügyében már határozott s így a kérvény tárgytalan.

* **A szikvizadót nem emelik.** Nagyváradi városa jelenleg a szódavíz után fél literes üvegenként 1 krajczár városi adót szed s ezt a jogot 6600 frtért bérbé adta 6 évre. A városi pénztár szempontjából azonban az adót időközben 2 krra akarta emelni s a közgyűlés el is fogadta az így módosított szabályrendeletet s a jogot az eddigi bérlőnek kiadta 9000 forint évi bérért. A miniszter azonban nem hagyta jóvá a szabályrendeletet s kimondta, hogy az egy kr. adó mellett kötött bérleti szerződés lejártáig nincs joga a városnak másként határozni. A felemelés és így a monopolum-rendszer tönkretenné a szikvizgyártási ipart.

* **Reményteljes testvérek.** Két testvért fogott el tegnap a rendőrség a Nagypiaczon. *Klein* Ábrahám és *Klein* Márton, ez a két jeles firma. A Nagypiaczra mentek üzlet után nézni s az egyik sikeresen ki is lopott egy falusi ember zsebéből 37 forintot, mialatt a másik egy paraszt embernél kísérelt szerencsét és pedig ez is sikerrel, amennyiben 24 forintot lopott ki. A két káros csakhamar észrevette, hogy a pénze hiányzik s lármát csaptak, mire a rendőrök még a Nagypiaczon elfogták a tetteseket, kiket bekisérték a rendőrségre.

* **Elragadt lovak.** Tegnap délután a Nagypiaczon megbokrosodott egy falusi embernek a két lova, kik elszakítva a gyeplőt, szédítő gyorsasággal kezdtek futni. A lovakat csak a Zöldfa-utca közepén sikerült megfékezni.

* **Jó fogás.** Vasárnapi számunkban megemlékeztünk arról a fogásról, amit *Réz* Bertalan tett, aki elfogta *Üveges* Ferenczet, egy többször büntetett embert, aki itt Váradon hamis ötforintosokat próbált értékesíteni. *Üveges* ellen felmerült az a gyanu is, hogy e hó 13-án rablógyilkosságot követett el Szolnokon. Ugy látszik, hogy ez a gyanu elég alapos, amennyiben a szolnoki rendőrség tegnap megkereste a rendőrséget s kérték az *Üveges* kiadatását. *Üveges* tegnap éjszaka vitték el Szolnokra.

* **Ingyen képes levelezőlap.** A legújabb képes levelezőlap — az ingyenes képes levelező lap. Ilyen még idáig nem volt s nem is igen lesz. Ezeket az ingyen képes levelező lapokat a *Henry*-czirkusz bocsájtotta ki, a melynek a helyiségét most építik a Nagypiaczon. A czirkuszban az előadásokat a jövő hó első napjaiban kezdik meg s addig is, aki czirkuszi mutatványokban óhajt gyönyörködni, igen szép kivitelű képes levelező lapokat kaphat *Rákos* V. *Kossuth*-utcai könyvkereskedésében és pedig egészen díjtalanul, amelyen a *Henry*-czirkusznak több mutatványa látható.

Agitálás az új szesz törvény ellen.

A nagyváradi és biharmegyei kiskereskedők társulata szinte életezéljének tartja, hogy az új szesz törvény ellen agitáljon, mely vezetőségének nézete szerint sérti a kiskereskedők és szatócsok érdekeit.

Érdek sokféle van, hasznosabbnál hasznosabbak, melyek hasznát még inkább lehet fokozni, ha az illető szatócs, kiskereskedő stb. a sőtlésben sem az ethika maximáit, sem pedig holmi nemzetgazdasági elveit nem tekinti, hanem csupán a maga hasznát.

Az új szesz törvény igenis sérti az italmérők érdekeit és igen üdvös dolog, hogy csakugyan sérti s egyszer valahára véget vet ama tartha-

tatlan állapotnak, hogy a szeszes italokat az uton-utfélen levő korcsmák szinte oda kínálják a szomjas torkoknak.

Azt mondják erre a szatócsek, hogy e törvény folytán veszélyeztetve van az ő virágzó társadalmi osztályuk léte.

Visszaélés, téves nézet nem lehet egy intézménynek sem alapja, ha az a fellegekig nőtte is ki magát és ha egy nép jólléte, közegészségügyi állapota van veszélyeztetve a nemzet testére nőtt fekélytől, csak jó mélyen kell kivágni a fekélyt, hogy a baj ne terjedhessen tovább.

A nagyváradai és biharmegyei kiskereskedők társulata vasárnap d. u. rendkívüli választmányi ülést tartott, melyben az új szesztörvények sérelmes intézkedéseinek orvoslási módjait felől tanácskoztak, abból az alkalomból, hogy az ország összes kiskereskedői és szatócsei Budapesten okt. hónapban országos értekezletet tartanak. A választmány *Veintraub* Mór elnöke alatt behatóan tárgyalta az új törvényt, melyet dr. *Adorján* Ármán társ. titkár részletesen ismertett és elhatározta, hogy erendkívül fontos tárgyban a társulat összes tagjait egybehívja rendkívüli közgyűlésére, ott javasolni fogja, hogy a társulat küldjön ki néhány tagot az országos értekezletre, a kik ott előadják a sérelmeket s kérjék a minisztertől azok orvoslását, vagy lehető enyhítését. A *rendkívüli közgyűlés* jövő vasárnap okt. 1-én lesz d. u. 3 órakor a városházon. E közgyűlésen a társulat a szatócsokat és kiskereskedőket szívesen látja, a kik nem tagjai ugyan a társulatnak, de a kikre az új törvény szintén súlyos terheket ró s a kiket jövedelmük nagy részétől von el. Így a közgyűlés, melynek meghívóját közölni fogjuk, rendkívül népesnek ígérkezik.

Igazságszolgáltatás.

A villamos vasút ezresei. Budapesten a törvényszéki szünet után tegnap délután 3 órakor tartották meg az első esküdtszéki tárgyalást. Vádlottként a Váradon is ismerős *Seper* Kajetán, a volt kispesti szerkesztő állt az esküdtek elé, a ki ugyancsak nagy zenebonát csinált Kispesten, a lapjában mindennap megjelent leleplezésekkel. Ismeretes, hogy a kellemetlen embertől úgy szabadultak meg utóbb a kispestiek, hogy eltoloncolták őt a községből. Az erőszakos intézkedést azonban, mint ismeretes, a belügyminiszter megsemmisítette. Most kerültek sorra *Seper* sajtópörrei. Az első ezek közt a tervben volt kispesti villamosvasútra vonatkozik. A helyi lapban megjelent cikkek e vállalat dolgában azzal a leleplezéssel szolgáltak, hogy a társaság, mely a vonalat építeni akarta, megvesztegette Ács községi bírót *Dorfner* jegyzőt és *Baky* pestmegyei számvevőt.

Seper azt nemcsak úgy állította, hanem még azt is pontosan megjelölte, hogy Ács László bírót és *Dorfner* Antaljegyzőt 1000—1000 frtot, *Baky* Béla, megyei számvevőt pedig, a ki veje a községi bírónak, 500 frtot kapott volna. Később egy másik cikk helyreigazította e közlést úgy, hogy Ács és *Dorfner* 200—200 forint és *Baky* 100 forint sápot kapott. A második cikk már akkor jelent meg, a mikor *Seper* eltoloncolták volt Kispestről.

A tárgyalás, melyen a közvádat *Böhm* kir. alügyész képviselte s a vádlott szerkesztőnek dr. *Gál* Jenő ügyvéd a védője, a kihallgatandó sok tanu miatt legalább is éjfél fog eltartani. *Seper* védekezése első sorban az, hogy nem ő írta a cikket. De azért érdekes tanuvallomásokkal rendelkezik. A legfőbb bizonyítéka, melylyel igazolni akarja, hogy a megvesztegetés tényleg megtörtént, ifj. *Dorfner* Arthurnek a vallomása. Ez a tanu segédjegyző volt Kispesten és öccse *Dorfner* Antalnak, a jegyzőnek. A mint *Seper* állítja a villamos vasút létesítésének idejében a fiatal *Dorfner*, mindenütt a hol csak megfordult a községben panaszkodva híresztelte:

— Disznóság! A bátyámnak 1000 frtot adtak, nekem meg csak ötvenet . . .

Mikor ifj. *Dorfner* kihallgatták, beismerte, hogy ily nyilatkozatot tett, de hozzáfűzte, hogy azt csak részeg állapotában tette. A megvesztegetés azonban valójában nem történt meg. De vannak tekintélyes kispesti polgárok, a kik mint tanuk vallani fogják, hogy *Dorfner* Arthur híresztelése reájuk a komoly valóság benyomását tette. Ilyenformán, de azért is, mert az, aki a cikket írta, szintén be van idézve tanunak s kivánni fogja, hogy ne *Seper*, hanem őt vonják felelősségre. Igen kétes a pör kimenetele. — A tárgyalást *Zsitvai* Leó büntető törvényszéki elnök vezeti.

IRODALOM.

Irodalmi jelentés.

B. Skupuli *Lőrincz Lelki Harczá*-nak legújabb kiadása, melyet még b. e. *Nogáll* János püspök halálos betegsége enyhébb napjaiban maga rendezett sajtó alá, a boldogult posthumus munkájaként megjelent s egész vászonkötésben kapható példányonként 1 frt 20 krért, a n.-várad-olasszi-i Szent Vincze-intézet elöljáróságánál. Ezen a boldogult alapította intézet levén a legtermékenyebb magyar asketikai írónak, — kinek mesteri magyarsággal írt hitbuzgalmi művei oly nagy hatással voltak s vannak a hitélet föllendülésére, — irodalmi hagyatékára nézve is általános örököse: ugyanott kaphatók egyéb munkái is. Nevezetesen: 1. *Kempis* Tamás **Krisztus követése**: népszerű kiadás, angol vászonkötésben kereszt-kötéssel küldve 50 kr., legalább is 25 példány bérmentes küldéssel példányonként 40 kr.

Nagy 8 r. illusztrációkkal ellátott szalonkiadás a kötés minőségéhez képest 4, 6, 8 frt.

2. **Boldogasszony követése**, félvászon kötve 1 frt 20 kr.

3. **Keresztény vezércikkek**. Elméledések a keresztény vallás sarkalatos hitágazatairól. Ára kötve 1 frt.

4. **Csarnok**. Utmutató a keresztény hitélet ügyére. Ára kötve 1 frt 50 kr.

5. **Az Urangyala**. Ára füzve 1 frt, kötve 1 frt 20 kr.

7. **Áldozatlángok**. Ára kötve 60 kr.

8. **Szentek Tudománya**. Ára kötve 1 frt 50 kr.

9. **Nademecuns sacerdotale**. Ára kötve 60 kr.

Teljesen elfogyott a **Szent halmok**. Liguori Szent Alfonz vezérkönyve az Oltáriszentségről. Liliomszálak. Ezekből kellő számú megrendelési jelentkezés után újabb kiadás fog rendeztetni. Nagyvárad, 1899. szept. 24.

A Szent Vincze-intézet igazgatósága.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Kedd: *Az ördög pilulái.*

Szerda: *Sulamith*. Utolsó előadás.

Horváth Paula bucsu fellépte. A mára kitűzött *Sulamith* opera helyett a Fehér csikó vigjáték kertül ismét előadásra, mely a második előadásnál is telt házat vonzott. Ez estén *Helyre* Kata szerepében lesz a bucsu fellépte *Horváth* Paulának, a társulat jeles tehetségű tagjának.

Közönség köre.

Köszönetnyilvánítás.

Istenben megboldogult jó férjem, *Tóth* Ferencz elhunytá alkalmából a jó barátok és ismerősök oly nagy sokasága fejezte ki gyászba borult családnak előtt részvétét, hogy mindannyiunknak képtelenek vagyunk személyesen köszönetet mondani. — Ép azért mindazoknak, kik fájdalom öránkat szívesek voltak ószinte részvétükkel enyhíteni, ez uton fejezzük ki hálás köszönetünket.

Nagyvárad, 1899. szeptember 25.

A gyászoló család nevében:

özv. Tóth Ferenczné.

TAVIRATOR.

A miniszterelnök Bécsben.

Bécs, szept. 25. *Szell* Kálmán miniszterelnök ma délelőtt hosszasan tanácskozott *Kautz* bankkormányzóval és délben kihallgatásra megy ő felségéhez. (M. T. I.)

Személyi hír.

Darmstadt, szept. 25. *Stefánia* özvegy trónörökösné a wolfgangeni vadászkastélyba érkezett látogatóba. (M. T. I.)

Transzvál.

London, szeptember 25. A Trafalgar-square-en tartott mai népgyűlésen a tömeg több ízben megrohanta a szónokokat, a kiket lovasrendőrség vett körül és védelmezett. Egy szónokot mégis megverték. A jelenlevő katonákat a nép nagy ujongással vállaira emelte. Csak akkor sikerült a teret és környékét kiüríteni, mikor a rendőrség nagy segítséget kapott. Sok tüntetőt letartóztattak. Néhány ember a lovak patái alá került. A gyűlésben résztvevők számát 30000-re becsülik.

London, szeptember 25. A Trafalgar-square-en tartott gyűlés rendezői még az este ülést tartottak, a melyen elhatározták, hogy a város egyik legnagyobb termébe nyilvános népgyűlést hívnak össze.

Francia tiszték idegen hadgyakorlatokon.

Páris, szept. 25. *Galiffet* hadügyminiszter körlevelet bocsátott ki, a melyben azoknak a tiszteknek, a kik Németországba, Ausztria-Magyarországba vagy Olaszországba mennek, megtiltja, hogy hadgyakorlatokban résztvegyenek, vagy a gyakorlatok területén hatósági engedelem nélkül megjelenjenek. Viszont e három nagyhatalmasság tisztjeinek sem lesz szabad írásbeli engedelem nélkül a francia hadgyakorlatokon megjelenniök. (M. T. I.)

A delagoa-öböl bérbeadása.

Lourenzo-Marquez, szept. 25. Az itteni kormányzó kijelentette, hogy nem kapott olyan értesítést, amely megerősítene azt a hírt, hogy Portugália bérbeadta Angliának a Delagoa-öbölöt. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

Mikor lesz a szüret.

A nagyváradai hegyközség vasárnap délelőtt tartotta közgyűlését, a melyen a szüret határidejét is megállapították.

Dr. *Sipos* Árpád elnököt s jelen voltak: *Sal* Ferencz, *Szábländer* Károly, dr. *Molnár* Imre, *Bordé* Ferencz, *Székely* Sándor, *Rothmann* Jakab, *Schadeberg* Béla, *Darvassy* Sándor, *Hillinger* Lipót, *Velyászky* Gyula, *Pekanovits* Imre, *Balázsovits* Rezső, *Erdélyi* József, *Makay* Vincze, dr. *Ehrlich* Ignác, *Wallner* Ödön, *Karger* Sándor, *Széles* Lajos, *Mandel* Adolf, *Márkus* János hegybíró s még vagy 20 szőlősgazda.

Első sorban az ideai szüretet állapították meg. A választmány előterjesztésére a nagyváradai hegyen a szüret kezdetét *október 9-ére* tűzték ki. Aki fontosabb okból előbb akar szüretelni, jelentse be a hegybíróknál.

Elnök ismertette a szőlősgazdákkal a földmívelésügyi miniszter rendeletét, a mely szerint a ki a mustba vizet tölt, mint borhamisítót büntetik.

Több szőlősgazda kérte, hogy a hegyközségi szabályrendeletet olyképp módosítsák, miszerint a hegyen szabad legyen a kutyatartás. A kérelem fölött napirendre tértek s ezzel véget ért a közgyűlés.

Az osztálysorsjáték mai húzásánál a következő számokat húzták ki: 10.000 koronát nyert 96187. — 5000 koronát nyertek: 18989,

25827, 62187, 95189. — 2000 koronát nyertek: 11898, 18322, 19516, 21674, 21832, 27710, 36521, 38532, 40097, 42691, 43720, 53857, 59364, 61160, 80225, 81764, 90273, 92845, 93594, 98686. — Ezer koronát nyertek: 2230, 7413, 8484, 10144, 11060, 11798, 14991, 16560, 18882, 23038, 26055, 28848, 30470, 36376, 40269, 42957, 44743, 45211, 46744, 52351, 54962, 63848, 63939, 73110, 74238, 80015, 80987, 82285, 82638, 82668, 83590, 90465, 90514, 90640, 94081, 95331. — 500 koronát nyertek: 1901, 5916, 6387, 6855, 7083, 7758, 12540, 13782, 14802, 16021, 17773, 18262, 19116, 19817, 19958, 20346, 21033, 22611, 23070, 26372, 26610, 27867, 31099, 31356, 31826, 34101, 34698, 35121, 37671, 37720, 41567, 44615, 44980, 45760, 40342, 50970, 51435, 53077, 54109, 55068, 59985, 60761, 67058, 67495, 67592, 69789, 70084, 73579, 73988, 74377, 78054, 80568, 81206, 82413, 85365, 86323, 87614, 90634, 93205, 93216, 94432, 94857, 95677, 99990.

Reich Jenő és Társa
Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Ertéktőzsde.

Budapest, szeptember 25.

Az irányzat szilárd.	
Osztrák hitel	373.—
Magyar hitel	385.50
Allamvasut	347.75
Rimamurányi	345.53
Magyar jelzalog	244.50
Salgótarjáni	341.—
Wagon-kölcsön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Délivasut	65.08

Határidők.

Budapest, szeptember 25.

Készáru buzában az irányzat szilárd volt, és 40,000, mm. forgalom mellett az árak — krral magasabban jegyeztek.

Buza októberre	8.23
Buza áprilisra	8.76
Tengeri szept.	5.09
Uj tengeri	5.18
Rozs okt.	6.56
Zab okt.	5.01
Káposzta, repce, aug.	11.80

B á c s, szeptember 25.

Az irányzat szilárd.	
Osztr. hitel	372.40
Magyar hitel	375.75
Allamvasut	342.25

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. szeptember 25-én

Magyar aranyjárdék 4%	117.75
Magyar koronajárdék	95.05
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 ¹⁰ / ₁₀₀	120.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 ¹⁰ / ₁₀₀	100.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	93.50
Italmérési jog megváltási kötvény	99.50
Horváth-szlavón földtehermentesítési kötvény	96.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	162.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	140.—
Osztrák járdék papirban	99.75
Osztrák járdék ezüstben	99.00
Osztrák járdék aranyban	117.75
Osztrák korona járdék	100.25
Osztrák államsorsjegyek	137.—
Osztrák magyar bankrészvény	905.—
Magyar hitelbankrészvény	378.—
Osztrák hitelintézeti részvény	371.80
Párisi vista	342.00
20 frankos arany (Napoleond'or)	95.—
Németbirodalmi márka	58.97 ¹ / ₂
London vista	120.72 ¹ / ₂
20 márkás arany	11.78

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Utolsó előtti előadás.

NAGYVARADI SZINKÖR.

Evadberlet 145. szám.
(Páratlan sz.)

Kisberlet 145. szám.
(Páratlan sz.)

Ma kedden, szeptember hó 26-án,
a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:
ez idényben utólszor:

A FEHÉR CSIKÓ.

Vigjáték 3 felvonásban.

SZEMÉLYEK:

Helyre Kati, vendéglősné a »Fehér csikónál«	Horváth Paula
Róka Tóni, fizető pinczér	Nyárai Antal.
Kraxelhuber Tóbiás	Vendrei F.
Emma, leánya	I. Vásárhelyi V.
Sarolta, nővére	Váradiné
Bozóki Sebestyén	Leővei Leó.
Klára, leánya	Turchányi O.
Dr. Méhes Pál	Bónis Lajos.
Jámbor Feri	Iványi A.
Támás, koldus	Vágó Béla.
Rézi, nnokabuga	Komlósi Emma.
Pataki, ü'nök	Bihari Ákos
Etelka, neje	Hatala Györgyike.

Helyárak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 3 forint. Támlásszék I—VIII. sorig 1 forint. IX—XI sorig 80 krajczár. Zártszék I., II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár. földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 20 krajczár. Oldal karzat 20 krajczár.

Egy szinlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Holnap szerdán, szeptember hó 27-én
utólszor:

Sulamith, Jeruzsálem leánya.

Keleti opera 4 felvonásban.

Alkalmi vétel! Olcsó eladás!

A t. cz. közönség tudomására hozom, hogy a helybeli piacon **Bémer-tér** (Lévay-palota) volt Haraszti-féle áruraktárt megvettem és azt saját czégem alatt eladásra hozom.

Raktáron vannak: gyönyörű **ruhaszövetek** és **selynek**, **diszkellékek** és **bársonyok**, **szőnyeg** és **függönyök**, **női** és **férfi fehérneműek**, **zsebkendők** és **harisnyák**, továbbá **férfi nyakkendők**, **esőernyők**, **kitünő keztyük**.

A felsorolt árucikkek **szigoruan szolid, olcsó szabott árak** mellett **kaphatók**. — Számos látogatásért esedezik

kiváló tisztelettel

Flegman Ármin.

Zöldfa-utczai üzletemben

női- és leány felöltők

rengeteg választékban kaphatók.